

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та психології

Лефтеров В. О.

Академічна доброчесність та професійна етика

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
освітньо-професійної програми спеціальності 053 Психологія»
денної та заочної форм навчання

Одеса 2024

Рекомендовано навчально-методичною радою Міжнародного гуманітарного університету протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Укладач:

Лефтеров Василь Олександрович – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

Рецензенти:

Меленчук Н.І. – кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

Криворучко В.О. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри філософії, політології, психології та права Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2024. 48 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Очікувані результати навчання.....	6
Тематичний зміст навчальної дисципліни.....	8
Структура навчальної дисципліни	11
Теми практичних занять та методичні рекомендації до підготовки.....	12
Завдання до самостійної роботи з дисципліни	21
Тестові завдання для самоперевірки	29
Питання до підсумкового контролю	40
Форми підсумкового контролю успішності здобувачів.....	43
Критерії оцінювання	44
Перелік рекомендованої літератури.....	46

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації розроблені для вивчення навчальної дисципліни **«Академічна доброчесність та професійна етика»** здобувачами вищої освіти, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», на кафедрі педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

У методичних рекомендаціях представлено новітні дослідження сучасних науковців у галузі **«Академічна доброчесність та професійна етика»**; орієнтовані на допомогу здобувачам у поглибленому самостійному вивченні навчальної дисципліни, сприяє оволодінню ними матеріалу з тем дисципліни.

Дисципліна **«Академічна доброчесність та професійна етика»** посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців вищого рівня освіти за спеціальністю 053 «Психологія» і буде корисна майбутнім фахівцям при формуванні у них системи теоретичних знань та прикладних навичок щодо основних аспектів академічної доброчесності та організації наукового пошуку й набуття здобувачем основних компетенцій щодо проведення освітньо-наукової та професійної діяльності. Дисципліна охоплює всі тематичні блоки, що необхідні для формування у здобувачів сучасного професійного етичного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо фундаментальних основ академічної доброчесності та професійної етики. Ця дисципліна тісно переплітається з філософією, логікою, соціологією, етикою та складає підґрунтя для адекватного розуміння змісту багатьох дисциплін.

Мета дисципліни **«Академічна доброчесність та професійна етика»** ознайомлення здобувачів з принципами та правилами дотримання політики академічної доброчесності на прикладі вітчизняного й міжнародного досвіду; формування професійних компетентностей необхідних для засвоєння принципів академічної культури, здійснення наукового пошуку виконання професійної діяльності на основі етичних міркувань (мотивів); забезпечення здобувачів необхідними знаннями та інструментами в галузі професійної етики психолога необхідними для повноцінного функціонування в освітній і науковій спільноті, а також на ринку праці у майбутньому.

Передумови для вивчення дисципліни. Вивчається на початку навчання. Паралельно з вивченням навчальної дисципліни **«Академічна доброчесність та професійна етика»** здобувачі мають вивчати такі навчальні дисципліни, як **«Загальна психологія»**, **«Історія України та української культури»**, **«Історія психології»**.

Під час вивчення навчальної дисципліни «**Академічна доброчесність та професійна етика**» здобувачі повинні

знати:

- основні принципи академічної доброчесності;
- методи, інструменти, технології наукового пошуку, які б забезпечили дотримання принципів академічної доброчесності та наукової етики;
- довідково-пошуковий апарат сучасного науковця (реферативні та наукометричні бази даних);
- основні стратегії етичної поведінки вченого;
- правила написання статей та інших наукових текстів з дотриманням принципів академічної доброчесності;
- загальні тенденції розвитку освіти в Україні та інших країнах світу;
- основні прояви академічної нечесності та шляхи її подолання;
- морально-етичні та правові вимоги до професії практичного психолога;
- основні положення професійної етики психолога;

вміти:

- обґрунтовано застосовувати нормативно-правову базу з академічної доброчесності у боротьбі з її порушеннями;
- збирати, вивчати і аналізувати факти, процеси;
- самостійно шукати й опрацьовувати джерела інформації, для проведення наукових досліджень;
- успішно виконувати індивідуальні творчі завдання та групові проекти, що дасть змогу проявити аналітичні, критичні та творчі здібності;
- визначати морально-етичні аспекти у професійній діяльності;

- навички:

- оцінювання прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;
- надання моральної та правової оцінки власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами, та інші;
- використання інформаційних технологій для виявлення ознак плагіату в академічних роботах;
- виявлення інших порушень академічної доброчесності та їх наслідків в освітньому й науковому (творчому) середовищі; формувати культуру академічної доброчесності в освітній та науковій спільноті;
- запобігання й боротьба з проявами академічної недоброчесності;
- дотримання етичних засад професійного спілкування та поведінки психолога.

ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючи принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Навчальна дисципліна «Академічна доброчесність та професійна етика» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПР), передбачених освітньою програмою:

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за

результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формувати аргументовані висновки.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Науково-методологічні засади курсу «Академічна доброчесність та професійна етика».

«Академічна доброчесність» як дефініція нового закону «Про освіту». Об'єкт, предмет та завдання курсу «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку». Роль і місце академічної доброчесності в системі освіти. Зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення. Об'єкт, предмет та завдання курсу «Академічна доброчесність та професійна етика». Роль і місце академічної доброчесності в науково-дослідній діяльності й у системі вищої освіти.

Тема 2. Академічна доброчесність: поняття та правові засади

Академічна доброчесність» як правова та моральна дефініція. Предмет академічної доброчесності. Критерії визначення предмету академічної доброчесності. Всезагальний, загальний і спеціальні (окремі) методи та їх класифікація. Структура академічної доброчесності. Основні чинники структурних елементів академічної доброчесності. Права та обов'язки наукових працівників. Доброчесність в управлінні науковими колективами.

Тема 3. Організаційно-правові та технічні чинники академічної доброчесності

Закон України "Про освіту". Закон України "Про вищу освіту". Кодекс честі як засіб запобігання порушень у сфері вищої освіти. Права та обов'язки наукових працівників. Доброчесність в управлінні науковими колективами. Нормативно-правова база (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету. Інформаційно-технічні засоби та ресурси перевірки академічних текстів на наявність плагиату. Синергія науковця та програмних засобів перевірки наукових робіт як вирішальний фактор виявлення проявів академічної недоброчесності. Основи роботи з антиплагіатними програмами (Strikeplagiarism та ін.) та їх засвоєння провідних принципів їх адекватного використання.

Тема 4. Академічна доброчесність як соціальний капітал сучасного університету

Університет як осередок підготовки і виховання ціннісні орієнтирів честі й толерантності. Шляхи формування нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності і дотримання академічної доброчесності. Закон України «Про вищу освіту» як джерело для створення правової оболонки для протидії окремим зловживанням академічною доброчесністю. Університет як

середовище для проведення інноваційних академічних досліджень та навчання. Місце академічної доброчесності в процесі модернізації вищої школи. Причини деформації академічної культури здобувачів. Шляхи долання академічної нечесності на різних рівнях. Діджиталізація наукової й освітньої сфер як один із чинників занепаду академічної доброчесності. Академічна культура як складова академічної доброчесності.

Тема 5. Наукова етика та комунікація у контексті актуальних проблем сучасності

Нові сфери морального регулювання наукової діяльності (публікація результатів, консультування, участь у експертизах). Проблема відповідальності за впровадження результатів наукових досліджень. Моральне регулювання використання науково-технічних досягнень. Процеси глобалізації у сучасному суспільстві: етичний та науковий контекст. Позитивне самопозиціонування як шлях до успіху в професійній діяльності. Сучасна наукова комунікація у концепції Н. Лумана. Міжнародні конвенції про наукову комунікацію та статус ученого.

Тема 6. Моральні ідеали наукового середовища та проведення наукових досліджень

Академічне середовище як місце формування особливого ідеалу моральності, значення цього ідеалу для культури. Зв'язок моральних та професійних якостей наукового працівника. Поняття відповідальності в етиці. Види відповідальності. Відмінності «внутрішньої» етики науки як нормативного регулювання стосунків всередині самого наукового товариства. Наука і соціум: неоднозначність вимоги відповідальності науки. Необхідні моральні обмеження науки як виду людської діяльності. Можливість різного використання наукових результатів. Етика науки та етика технології. Відповідальність вченого перед людством, країною, науковим товариством, науковою школою. Роль вченого у суспільстві. Моральні аспекти функціонування наукових шкіл.

Тема 7. Академічна нечесність та її попередження. Шляхи формування академічної культури.

Проблема авторства та першості у науці. Наукові публікації. Визначення авторства публікації. Авторство та співавторство. Авторський вклад. Авторська відповідальність. Авторські заслуги. Наукове відкриття; проблема новизни. Відкриття та сенсація. Першість у наукових відкриттях. Фальсифікація у науці. Фальсифікація як метод теоретичного пізнання та як зумисне введення в оману. Істина та хиба у логіці та науці. Відмінності між гіпотезою, моделюванням, проектуванням та фальсифікацією. Помилки та свідоме викривлення фактів. Фабрикація даних. Наука та її антиподи:

лженаука, пара наука, псевдонаука; умови їхньої появи, розвитку та їхні моральні засади. Історичні приклади фальсифікацій: алхімія, расова теорія, клонування. Відповідальність за фальсифікацію у сучасні науці. Хабарництво та інші корупційні діяння: форми вияву, способи боротьби та запобігання. Антикорупційна діяльність в закладах вищої освіти.

Тема 8. Морально-етичні та правові вимоги до професії психолога.

Нормативно-правові документи регуляції професійної діяльності психолога. Правові та етичні принципи діяльності фахівців допомагаючих професій (лікар, педагог, соціальний працівник, психолог): спільне і відмінне. Зміст «Етичного кодексу психолога», що діє в Україні. Основні змістовні ідеї відповідних професійних кодексів інших країн. Основні поняття професійної етики психолога (відповідальність, компетентність, клієнтоцентрованість, конфіденційність, етичність (моральність), пропаганда психології, професійна кооперація). Професійні та етичні ризики психологічної професії психолога. Правова та моральна відповідальність психолога. Етичні та професійні проблеми обумовленні складностями професійної діяльності, професійного становлення і розвитку. Характеристика основних понять: професіоналізм, платність психологічних послуг, позаслужбові стосунки, самовіддача, особистісні проблеми, маніпулювання.

Тема 9. Основи професійної етики в діяльності психолога

Особистісна етична позиція психолога при проведенні різних напрямків психологічної діяльності. Фахова компетентність та етичні принципи психолога-дослідника при проведенні діагностичних процедур. Етичні проблеми в процесі надання психологічної допомоги.

Морально-етичні принципи психолога-дослідника при виконанні наукової діяльності. Вербальні та невербальні складники дотримання професійної етики психолога. Секрети успішної професійної комунікації психолога. Етичні навички ведення академічної дискусії та полеміки. Етика оприлюднення результатів психологічних досліджень та наукової дискусії. Проблема взаємної відповідальності психолога і клієнта. Проблема очікувань і установок. Ефективність допомоги як професійна та етична проблема. Авторитет психолога як етична проблема. Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях. Імідж та етикет психолога.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ

ТЕМА 1. «НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КУРСУ «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА»

План

1. Зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення.
2. Об'єкт, предмет та завдання курсу «Академічна доброчесність та професійна етика».
3. Роль і місце академічної доброчесності в науково-дослідній діяльності й у системі вищої освіти.

Питання до самоконтролю

- Конкретизуйте зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення.
- Визначте об'єкт, предмет та завдання курсу «Академічна доброчесність та професійна етика».
- Поясніть роль і місце академічної доброчесності в науково-дослідній діяльності й у системі вищої освіти.

Література

- ✓ Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
- ✓ Піркова О.Д. Професійна етика психолога-практика. Навч.-метод. посіб. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 150 с.

ТЕМА 2. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ

План

1. Академічна доброчесність» як правова та моральна дефініція.
2. Критерії визначення предмету академічної доброчесності.
3. Основні чинники структурних елементів академічної доброчесності.
4. Права та обов'язки наукових працівників.
5. Доброчесність в управлінні науковими колективами.

Питання до самоконтролю

- Дайте визначення академічній доброчесності» як правовій та моральній дефініції.
- Назвіть критерії визначення предмету академічної доброчесності.
- Поясніть основні чинники структурних елементів академічної доброчесності.
- Визначте права та обов'язки наукових працівників.
- Охарактеризуйте доброчесність в управлінні науковими колективами.

Література

- ✓ Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с.
- ✓ Основи практичної психології / В.Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. К.: Ли-бідь. Третє стереотипне видання.2006. 536 с.
- ✓ Піркова О.Д. Професійна етика психолога-практика. Навч.-метод. посіб. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 150 с.

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ТА ТЕХНІЧНІ ЧИННИКИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

План

1. Закон України "Про освіту". Закон України "Про вищу освіту".
2. Кодекс честі як засіб запобігання порушень у сфері вищої освіти.
3. Нормативно-правова база (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету.
4. Інформаційно-технічні засоби та ресурси перевірки академічних текстів на наявність плагіату

Питання до самоконтролю

- Законспекуйте основні структурні компоненти Закону України "Про освіту". Закон України "Про вищу освіту".
- Охарактеризуйте кодекс честі як засіб запобігання порушень у сфері вищої освіти.
- Визначте нормативно-правову базу (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету.
- Назвіть інформаційно-технічні засоби та ресурси перевірки академічних текстів на наявність плагіату

Література

- ✓ Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України./ Упоряд. В.Г.Панок, І.І.Цушко, А.Г. Обухівська. К.: Шк. світ. 2008. 256 с.
- ✓ Основи практичної психології / В.Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. К.: Ли-бідь. Третє стереотипне видання.2006. 536 с.

ТЕМА 4. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ЯК СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

План

1. Університет як осередок підготовки і виховання ціннісні орієнтирів честі й толерантності.
2. Шляхи формування нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності і дотримання академічної доброчесності.
3. Створення правової оболонки для протидії окремим зловживанням академічною доброчесністю.
4. Основні засади проведення інноваційних академічних досліджень та навчання.

Питання до самоконтролю

- Охарактеризуйте університет як осередок підготовки і виховання ціннісні орієнтирів честі й толерантності.
- Визначте шляхи формування нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності і дотримання академічної доброчесності.
- Конкретизуйте особливості створення правової оболонки для протидії окремим зловживанням академічною доброчесністю.
- Назвіть основні засади проведення інноваційних академічних досліджень та навчання.
- *Виконайте інтерактивну вправу:* Реалізація групового проекту «Кодекс честі нашої групи» / «Перспективи розвитку вищої освіти в Україні».

Література

- ✓ Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с.
- ✓ Колтунович Т.А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2007. 232с.
- ✓ Плагіат у Здобувачських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.

ТЕМА 5. НАУКОВА ЕТИКА ТА КОМУНІКАЦІЯ У КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

План

1. Нові сфери морального регулювання наукової діяльності (публікація результатів, консультування, участь у експертизах).
2. Проблема відповідальності за впровадження результатів наукових досліджень.
3. Моральне регулювання використання науково-технічних досягнень.
4. Процеси глобалізації у сучасному суспільстві: етичний та науковий контекст

Питання до самоконтролю

- Назвіть нові сфери морального регулювання наукової діяльності (публікація результатів, консультування, участь у експертизах).
- Конкретизуйте проблему відповідальності за впровадження результатів наукових досліджень.
- Визначте особливості морального регулювання використання науково-технічних досягнень.
- Поясніть процеси глобалізації у сучасному суспільстві: етичний та науковий контекст

Література

- ✓ Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
- ✓ Колтунович Т.А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2007. 232 с.
- ✓ Піркова О.Д. Професійна етика психолога-практика. Навч.-метод. посіб. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 150 с.

ТЕМА 6. МОРАЛЬНІ ІДЕАЛИ НАУКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

1. Академічне середовище як місце формування особливого ідеалу моральності, значення цього ідеалу для культури.
2. Зв'язок моральних та професійних якостей наукового працівника.
3. Поняття відповідальності в етиці. Види відповідальності.
4. Відмінності «внутрішньої» етики науки як нормативного регулювання проведення наукових досліджень.
5. Етика науки та етика технології.

Питання до самоконтролю

- Охарактеризуйте академічне середовище як місце формування особливого ідеалу моральності, значення цього ідеалу для культури.
- Поясніть зв'язок моральних та професійних якостей наукового працівника.
- Дайте визначення поняттю відповідальності в етиці та назвіть види відповідальності.
- Деталізуйте відмінності «внутрішньої» етики науки як нормативного регулювання проведення наукових досліджень.
- Уточніть особливості етики науки та етики технології.

Література

- ✓ Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. 162 с. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
- ✓ Плагіат у Здобувачських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.

ТЕМА 7. АКАДЕМІЧНА НЕЧЕСНІСТЬ ТА ЇЇ ПОПЕРЕДЖЕННЯ. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

План

1. Проблема авторства та першості у науці.
2. Наукові публікації. Авторство та співавторство.
3. Наукове відкриття; проблема новизни. Відкриття та сенсація.
4. Фальсифікація у науці. Помилки та свідоме викривлення фактів. Фабрикація даних.
5. Антикорупційна діяльність в закладах вищої освіти.

Питання до самоконтролю

- Визначте проблеми авторства та першості у науці.
- Охарактеризуйте поняття та специфіку наукових публікацій, авторства та співавторства.
- Поясніть поняття наукове відкриття; проблема новизни, відкриття та сенсація.
- Поясніть власну позицію щодо фальсифікації у науці, помилки та свідоме викривлення фактів; Фабрикація даних.
- Поясніть як відбувається антикорупційна діяльність в закладах вищої освіти.

Література

- ✓ Плагіат у Здобувачських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.
- ✓ Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 276 с.
- ✓ Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.

ТЕМА 8. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА

План

1. Правові та етичні принципи діяльності фахівців допомагаючих професій (лікар, педагог, соціальний працівник, психолог): спільне і відмінне.
2. Зміст «Етичного кодексу психолога», що діє в Україні. Основні змістовні ідеї відповідних професійних кодексів інших країн.
3. Основні поняття професійної етики психолога (відповідальність, компетентність, клієнтоцентрованість, конфіденційність, етичність (моральність), пропаганда психології, професійна кооперація).
4. Професійні та етичні ризики психологічної професії психолога. Правова та моральна відповідальність психолога.
5. Етичні та професійні проблеми обумовленні складнощами професійної діяльності, професійного становлення і розвитку.

Питання до самоконтролю

- Назвіть правові та етичні принципи діяльності фахівців допомагаючих професій (лікар, педагог, соціальний працівник, психолог): спільне і відмінне.
- Охарактеризуйте зміст «Етичного кодексу психолога», що діє в Україні. Основні змістовні ідеї відповідних професійних кодексів інших країн.
- Визначте основні поняття професійної етики психолога (відповідальність, компетентність, клієнтоцентрованість, конфіденційність, етичність (моральність), пропаганда психології, професійна кооперація).
- Конкретизуйте професійні та етичні ризики психологічної професії психолога. Правова та моральна відповідальність психолога.
- Назвіть етичні та професійні проблеми обумовленні складнощами професійної діяльності, професійного становлення і розвитку.

Література

- ✓ Основи практичної психології / В.Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. К.: Ли-бідь. Третє стереотипне видання. 2006. 536 с.
- ✓ Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.

ТЕМА 9. ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА

План

1. Особистісна етична позиція психолога при проведенні різних напрямків психологічної діяльності.
2. Фахова компетентність та етичні принципи психолога-дослідника при проведенні діагностичних процедур.
3. Етичні проблеми в процесі надання психологічної допомоги
4. Морально-етичні принципи психолога-дослідника при виконанні наукової діяльності.

Питання до самоконтролю

- Поясніть особистісну етичну позицію психолога при проведенні різних напрямків психологічної діяльності.
- Охарактеризуйте фахову компетентність та етичні принципи психолога-дослідника при проведенні діагностичних процедур.
- Визначте основні етичні проблеми в процесі надання психологічної допомоги
- Назвіть морально-етичні принципи психолога-дослідника при виконанні наукової діяльності.

Література

- ✓ Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». Черкаси, 2009. Вип. 150. С. 57–62.
- ✓ Ястремська О.О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.
- ✓ Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2012. 320 с.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика»

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, презентацій тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Науково-методологічні засади курсу «Академічна доброчесність та професійна етика» 1. Мета та функції навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика». 2. Основні поняття курсу. 3. Функції університету як уособлення й поєднання освіти, науки і культури. 4. Основні засади академічної доброчесності та академічної культури в університеті. 5. Університет як корпорація: корпоративна етика, партнерство «Здобувач-викладач», «Здобувач-Здобувач», «Здобувач-адміністрація». 6. Свобода вибору ВНЗ, спеціальності, вибіркових предметів, теми наукового дослідження і наукового керівника. 7. Право на здобуття якісної освіти, отримання належних	4	6

	знань і навичок, які дають змогу реалізувати себе як фахівця; підтримку й неупереджене ставлення з боку викладачів та адміністрації університету; на справедливе оцінювання результатів роботи.		
2	Тема 2. Академічна доброчесність: поняття та правові засади 1. Здійснити аналіз базових положень кодексів честі українських вишів. 2. Виокремити ключові нормативних документів щодо забезпечення академічної доброчесності в МГУ. 3. Визначити права і обов'язки Здобувачів. 4. Сформулювати кодекс честі Здобувачів і студентських груп. 5. Використовуючи сучасні інформаційні технології, створити мультимедійну презентацію результатів праці.	4	6
3	Тема 3. Організаційно-правові та технічні чинники академічної доброчесності 1. Проаналізувати нормативно-правові документи, регламентують академічну доброчесність 2. Закон України «Про авторське право та суміжні права». 3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». 4. Закон України «Про освіту». 5. Закон України «Про вищу освіту». 6. Принципи академічної доброчесності в «Європейській хартії дослідників» (“The European Charter for Researchers”). «Європейський кодекс академічної доброчесності» (“The European Code of Conduct for Research Integrity”). Творче завдання. Скласти перелік нормативно-правової бази (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності та професійної етики психолога). 1. Синергія науковця та програмних засобів перевірки наукових робіт як вирішальний фактор виявлення проявів академічної недоброчесності. 2. Положення університетів щодо регулювання етичних норм.	4	8

	3. Правила поведінки Здобувачів на прикладі американських та європейських ЗВО. 4. Авторські права учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти. 5. Права та обов'язки Здобувачів у Положеннях про студентське самоврядування, академічну доброчесність. 6. Основи роботи з антиплагіатними програмами (Strikeplagiarism та ін.) та їх засвоєння провідних принципів їх адекватного використання.		
4	Тема 4. Академічна доброчесність як соціальний капітал сучасного університету <i>Підготувати доповіді</i> 1. Місце академічної доброчесності в процесі модернізації вищої школи. 2. Причини деформації академічної культури здобувачів. 3. Шляхи додання академічної нечесності на різних рівнях. 4. Діджиталізація наукової й освітньої сфер як один із чинників занепаду академічної доброчесності. 5. Академічна культура як складова академічної доброчесності. 6. Історія некоректних запозичень чужих текстів у культурі й науці античності, Середньовіччя та Відродження. 7. Дослідження академічної нечесності Вільяма Бауерса. <i>Скласти есе на тему:</i> 1. “Academic Integrity Code” як тип регламентаційного документа у закладах вищої освіти США й Західної Європи. 2. Вплив світової традиції й національні витоки поняття академічної доброчесності в Україні. 3. SAIUP – проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 4. Кодекс академічної доброчесності у Міжнародному гуманітарному університеті 5. Кодекс честі і гідності Здобувача Міжнародного гуманітарного університету 7. Положення про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному університеті 8. Дослідження «кодексів честі» Дональда МакКейба і	4	10

	Лінди Тревіно (1993 р.).		
5	Тема 5. Наукова етика та комунікація у контексті актуальних проблем сучасності <i>Підготувати письмові відповіді</i> 1. Які сервіси не підтримують українську мову тексту? 2. Які сервіси розпізнають синоніми? 3. Які сервіси мають найбільше / найменше функцій? 4. Які сервіси надають змогу пакетної перевірки? 5. Які сервіси не виконують пошук у мережі Internet? <i>Підготувати доповіді</i> 1. Шляхи боротьби з академічної нечесністю: зарубіжний досвід. 2. Позитивне самопозиціонування як шлях до успіху в професійній діяльності. 3. Сучасна наукова комунікація у концепції Н. Лумана. 4. Міжнародні конвенції про наукову комунікацію та статус ученого. <i>Творчі завдання</i> 1. Скласти глосарій термінів та понять про академічну доброчесність, перелік вчинків академічної недоброчесності здобувачів 2. Які покарання за недоброчесні вчинки здобувачів пропонує Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти у своїх рекомендаціях 3. Заповнити таблицю з прикладами порушення та покарання академічної недоброчесності здобувачами вищої освіти. 4. Яке виявилось найбільш неприпустиме порушення академічної недоброчесності?	4	10
6	Тема 6. Моральні ідеали наукового середовища <i>Підготувати доповіді</i> 1. Наука і соціум: неоднозначність вимоги відповідальності науки. 6. Необхідні моральні обмеження науки як виду людської діяльності. 7. Можливість різного використання наукових результатів. 5. Відповідальність вченого перед людством, країною,	6	10

	науковим товариством, науковою школою. 7. Роль вченого у суспільстві. 8. Моральні аспекти функціонування наукових шкіл. Творчі завдання 1. Підготувати порівняльну характеристику національного й зарубіжного ВНЗ з точки зору формування корпоративної етики й корпоративної культури. 2. Термінологічна лексика та слова іншомовного походження в усній та писемній науковій комунікації. 3. Риторичний інструментарій доповідача. 4. Порівняльна характеристика підручника та посібника як жанрів наукової літератури. 5. Порівняльний аналіз статті та тез як жанрів наукового стилю. 6. Порівняльна характеристика анотації, рецензії та відгуку як вторинних документів. 7. Проблеми наукового рецензування та шляхи їх вирішення. 8. Місце рецензії в історії наукової періодики.		
7	Тема 7. Академічна нечесність та її попередження. Шляхи формування академічної культури Творчі завдання 1. Вивчити запропоновані наукові роботи, виписати правові акти та їх зміст щодо плагіату, зробити висновок про співвідношення плагіату та порушення авторського права, аргументувати власну позицію з приводу сутності плагіату як злочину, правопорушення чи аморального вчинку. 2. Прочитати уривок зі статті Майка Редді та Вікторії Джоунз, написати есе «Сутність плагіату як академічного правопорушення» обсягом не менше 200 слів та висловити свою думку щодо наданого тлумачення терміну «плагіат» (за потреби запропонувати своє), умов, за яких вчинений акт плагіату може бути несвідомим, обов'язкової наявності доказів про намір вчинити акт плагіату і як це вплине на наявність порушення академічної недоброчесності, щодо визначення поняття копіювання (навести приклади), запозичення ідей чи форм їх вираження, форм отримання	6	10

	користі від плагіату тощо. Підготувати доповіді 1. Академічна нечесність та шляхи її попередження. 2. Основні прояви академічної нечесності. 3. Форми та методи запобігання академічній нечесності. 4. Наука та її антиподи: лженаука, пара наука, псевдонаука; умови їхньої появи, розвитку та їхні моральні засади. 5. Захист авторських прав у світі та в Україні. 6. Історичні приклади фальсифікацій: алхімія, расова теорія, клонування. 7. Хабарництво та інші корупційні діяння: форми вияву, способи боротьби та запобігання. Скласти есе на тему: «Інтелектуальна свобода», Умови і причини «епідемії плагіату» в Україні Плагіат як явище: причини на передумови виникнення. Плагіат у цифровому світі.		
8	Тема 8. Морально-етичні та правові вимоги до професії психолога Підготувати доповіді 1. Нормативно-правові документи регуляції професійної діяльності психолога. 2. Поняття етичного кодексу: сфери застосування і принцип дії. 3. Структура «Етичного кодексу психолога»: система заборон і заохочень практичного та морально-етичного характеру. 4. Етичний кодекс психолога як практичний порадник та орієнтир в діяльності психолога. 5. Характеристика основних понять: професіоналізм, платність психологічних послуг, позаслужбові стосунки, самовіддача, особистісні проблеми, маніпулювання. 6. Етичний кодекс ВПА (Всеукраїнської Психодіагностичної Асоціації). 7. Етичний кодекс ЄАП (Європейської Асоціації Психотерапії). 8. Етичний кодекс УСП (Української Спілки Психотерапевтів).	6	10

	9. Етичний кодекс АПА (Американської Психологічної Асоціації). 10. Професійна атестація психологів. Творчі завдання 1. Проаналізувати моральні настанови із аналогічних кодексів діяльності психолога в інших країнах та споріднених професіях. 2. Дослідити етичні та професійні проблеми обумовлені особистісними характеристиками психолога. 3. Охарактеризувати етичні проблеми психолога, обумовлені очікуваннями та поведінкою клієнтів, замовників психологічних послуг та оточуючого середовища. 4. Опрацювати питання: деонтологічна правосвідомість та обов'язки психолога. 5. Естетичні характеристики діяльності психолога та його мовна культура.		
9	Тема 9. Основи професійної етики в діяльності психолога Підготувати доповіді 1. Вербальні та невербальні складники дотримання професійної етики психолога. 2. Секрети успішної професійної комунікації психолога. 3. Етичні навички ведення академічної дискусії та полеміки. 4. Вербальні та невербальні прояви незгоди та толерантності. 5. Етика оприлюднення результатів психологічних досліджень та наукової дискусії. 6. Проблема взаємної відповідальності психолога і клієнта. 7. Проблема очікувань і установок. Ефективність допомоги як професійна та етична проблема. 8. Авторитет психолога як етична проблема. 9. Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях. 10. Імідж та етикет психолога. Творчі завдання 1. Охарактеризувати види та способи неетичної поведінки	6	10

	психолога. 2. Провести аналіз результатів досліджень щодо дотримання етичних засад в професійній діяльності. 3. Підготувати перелік питань, скласти анкету щодо дотримання етики психолога. 4. Навести перелік етичних проблем та детально проаналізувати одну з них щодо небезпек для діяльності психолога та визначити можливі шляхи її вирішення. 5. Етичні проблеми в роботі психолога з різними категоріями клієнтів. 6. Навести коментований перелік помилок (порушень професійної етики), що можуть допускатись психологом у роботі з дітьми та підлітками.		
	Всього	48	80

**ПРИКЛАД ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ
«Академічна доброчесність та професійна етика»**

1.	Предмет науки - це:	А. матеріальні об'єкти природи Б. пов'язані між собою форми руху В. особливості відображення форм руху матерії у свідомості людей Г. форми мислення Д. не має правильної відповіді
2.	Які функції виконує наука в суспільстві?	А. задоволення потреб людини у пізнанні законів природи і суспільства Б. розвиток культури, гуманізація виховання і формування нової людини В. удосконалення виробництва і суспільних відносин Г. формування різноманітних галузей наукових теорій. Д. не має правильної відповіді
3.	Серед основних функцій науки:	А. пізнавальна Б. гносеологічна В. творча Г. педагогічна Д. не має правильної відповіді
4.	Інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань, - це:	А. наукова діяльність Б. дослідницька діяльність В. експериментальна діяльність Г. педагогічна діяльність Д. не має правильної відповіді
5.	Наукове дослідження - це:	А. завершена і представлена письмова робота Б. процес цілеспрямованої діяльності В. результат пізнання, який представлено у вигляді понять, законів і теорій Г. всі зазначені вище Д. не має правильної відповіді
6.	Основні показники сучасного наукового дослідження - це:	А. новизна обраного питання й отриманого результату Б. практична значущість досягнутих результатів В. доказовість й обґрунтованість виявлених фактів Г. всі зазначені вище Д. не має правильної відповіді

7.	Вибрати неправильне твердження:	А. проблема дослідження відображається в темі наукової роботи Б. тема дослідження конкретизує напрямок наукової роботи В)тема дослідження є авторською стратегією в одержанні нових знань Г. вибір проблеми визначає тактику і стратегію наукового дослідження Д. не має правильної відповіді
8.	Концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища, - це:	А.дослідження Б. методологія В. технологія Г. хеджування Д. методика
9.	Розвиток гіпотези відбувається за такими етапами:	А. накопичення фактів, якісне узагальнення та уточнення Б. накопичення фактів, осмислення фактичного матеріалу, формування гіпотези, перевірка на практиці та уточнення В. накопичення фактів, перехід до формулювання гіпотези й перевірка Г. всі зазначені вище Д. не має правильної відповіді
10.	Як співвідносяться між собою об'єкт та предмет дослідження?	А. об'єкт знаходиться в межах предмета Б. предмет відповідає об'єкту В. об'єкт дублює предмет Г. предмет розкриває, властивості, якості об'єкта Д. не має правильної відповіді
11.	Вид пізнавальної діяльності, спрямований на визначення тенденцій динаміки конкретного об'єкта на основі аналізу його стану у минулому та	А. прогнозування Б. моделювання В. абстрагування Г. групування Д. хеджування

	поточному стані, - це:	
12.	Дайте визначення поняття «наукова інформація»:	А. детальне систематизоване подання певного відібраного матеріалу без будь-якого аналізу; Б. певні відомості, сукупність якихось даних, знань В. логічна інформація, отримана в процесі пізнання, що адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці Г. все вищезазначене Д. не має правильної відповіді
13.	Інформаційне забезпечення – це:	А. сукупність інформації та способів її пошуку, обробки, накопичення, збереження, систематизації та узагальнення з метою використання у процесі наукового дослідження Б. засіб комунікації науковців В. дані, які є об'єктом обробки, передачі та зберігання Г. все вищезазначене Д. не має правильної відповіді
14.	З точки зору пізнавального характеру інформації, інформаційне забезпечення можна поділити на:	А. законодавче, планове, фактографічне, технологічне Б. пряме та непряме В. рукописне та друковане Г. письмове та усне Д. немає правильної відповіді
15.	Процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, обраний для вивчення і розгляду предмета дослідження у всіх його взаємозв'язках:	А. мета дослідження Б. завдання дослідження В. об'єкт дослідження Г. характер дослідження Д. немає правильної відповіді
16.	У якому розділі випускної кваліфікаційної роботи обґрунтовується актуальність теми, розкривається	А. основній частині Б. додатках В. висновках Г. вступі

	ступінь і стан наукової проблеми, її значення для теорії та практики певної науки, об'єкт, предмет, мета, завдання та методи дослідження?	
17.	Структура випускної кваліфікаційної роботи включає в себе:	А. зміст, вступ, розділи та підрозділи основної частини, висновки, список використаної літератури Б. титульний аркуш, вступ, основна частина, висновки, додатки В. титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки, список використаної літератури Г. зміст, вступ, розділи, висновки, список використаної літератури Г. зміст, вступ, розділи, висновки, список використаної літератури, додатки
18.	Випускна кваліфікаційна робота - це:	А. короткий виклад основних положень наукових досліджень Б. дослідження однієї з актуальних проблем теорії та практики відповідно до вимог та напрямів наукових досліджень В. відомості обсягом, як правило, в декілька машинописних сторінок Г. носій, в якому в той чи інший спосіб зафіксовані наукові відомості про досліджуваний об'єкт Д. не має правильної відповіді
19.	Найавторитетнішими наукометричними базами даних вважають:	А. Google Scholar Б. Web of Science (WoS) В. Agris Г. SCOPUS Д. правильна відповідь Б та Г
20.	Scopus – це:	А. універсальний сайт, через який можна вийти на інші ресурси Інтернету Б. сайт для перевірки унікальності тексту наукового дослідження В. бібліографічна і реферативна база даних, інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях Г. офіційний сайт для пошуку статті за номером

		ідентифікатора Д. інформаційний сайт, що містить енциклопедії та словники.
21.	У якому підрозділі наукової статті розкривають сутність і стан наукової проблеми у загальному вигляді, її теоретичну та (або) практичну значущість, зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями?	А. постановка проблеми Б. висновки В. виклад основного матеріалу дослідження Г. анотація Д. не має правильної відповіді
22.	Транслітерований список літератури в романському алфавіті (латиниці), який зазвичай оформлений за міжнародним бібліографічним стандартом АРА та віддзеркалює список літератури до публікації, підготовлений відповідно до вітчизняного стандарту – це:	А. References Б. Annotation В. Summary Г. Resume Д. не має правильної відповіді
23.	Індекс, який використовують для систематизації різноманітної друкованої продукції із занесенням її у відповідні картотеки – це:	А. індекс універсального десятичного класифікатора Б. індекс цін В. індекс цитованості Г. індекс Хірша Д. не має правильної відповіді

24.	У якій частині наукової статті здійснюють Постановку наукової проблеми, відображають її актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями державного та регіонального рівнів, значення для розвитку певної галузі науки або практичної діяльності:	А. вступ Б. анотація В. ключові слова Г. методологія Д. не має правильної відповіді
25.	У якій частині наукової статті відображено науково-методичний рівень наукового пошуку і достовірність його результатів:	А. методологія та методи дослідження Б. постановка проблеми В. основний зміст Г. резюме Д. не має правильної відповіді
26.	Висновки – це:	А. стиснуте узагальнене викладення найбільш істотних, з погляду автора, результатів наукового дослідження Б. частина всієї досліджуваної (генеральної) сукупності, яка є безпосереднім об'єктом вивчення за розробленою методикою В. метод дослідження, спрямований на аналіз уже існуючих (раніше добутих в інших дослідженнях) даних відповідно до нових завдань Г. етап дослідження, який передбачає використання операцій порівняння, узагальнення та ін Д. не має правильної відповіді
27.	Ознаками тез є:	А. ясність Б. багатозначність В. точність Г. критичність Д. правильна відповідь А та В
28.	Перелік наукових	А. Міністерством культури та інформаційної

	фахових видань України затверджується в установленому порядку:	політики України; Б. Національною комісією зі стандартів державної мови В. Міністерством освіти і науки України Г. Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації Д. вищим навчальним закладом
29.	ISSN-номера видання – це:	А. бібліотечна класифікація документів, яка широко використовується у всьому світі для систематизації документів Б. певна послідовність символів, призначена для підтвердження особи або її прав В. унікальний номер, що використовується для ідентифікації друкованого або електронного періодичного видання Г. спосіб запису даних, зручний для зчитування машиною Д. номер електронного документа в глобальній мережі Інтернет, завдяки якому суттєво спрощується пошук і використання матеріалів
30.	Тези доповіді – це:	А. охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід (корисну модель) Б. опубліковані до початку наукової конференції (з'їзду, конференції, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, де викладено основні аспекти наукової доповіді В. наукова праця у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї або кількох (тісно пов'язаних між собою) тем Г. елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується перед висновками Д. не має правильної відповіді
31.	Рекомендований обсяг тез наукової доповіді становить:	А. 1-3 сторінки Б. до 1 сторінки В. не менше 5 сторінок Г. не менше 10 сторінок Д. не має правильної відповіді
32.	Назва тез доповіді має:	А. характеризувати результати дослідження Б. окреслювати перспективи подальших наукових досліджень у цьому питанні В. визначати мету та завдання дослідження; Г. стисло розкривати головну ідею, думку,

		положення Д. розкривати суть проблемної ситуації, яка потребує вивчення
33.	До рукописних документів не належать:	А. монографії, довідники, матеріали конференцій, навчальні видання Б. нормативно-технічні документи, нормативно-виробничі довідки, рекламні видання, патентно-ліцензійні документи В. видання з продовженням, журнали, бюлетені, відомості Г. наукові звіти, наукові доповіді й інформаційні відомості про проведення наукових конференцій Д. не має правильної відповіді
34.	Що являє собою компіляція:	А. неоригінальну і несамоїсну працю, сформовану на основі використання фрагментів інших праць Б. перефразування чужої праці без згадування оригінального автора В. копіювання чужої наукової роботи та її оприлюднення під власним іменем Г. скорочену цитату оригінального автора, оформлену посиланням на першоджерело Д. не має правильної відповіді
35.	Навчальний посібник як вид наукової продукції – це:	А. видання, яке містить систематизований виклад навчальної дисципліни у відповідності до стандарту навчальної програми Б. видання, яке відповідає програмі навчальної дисципліни; В. видання, яке зосереджене на вивченні окремої проблеми чи питання Г. всі зазначені вище Д. не має правильної відповіді
36.	Перефразування чужої праці без згадування оригінального автора – це:	А. рерайт Б. компіляція В. фразування Г. констатація Д. не має правильної відповіді
37.	Основними стильовими ознаками наукового стилю є:	А. абстрагованість, узагальненість, підкреслена логічність Б. однозначність і точність, ясність і об'єктивність викладу В. доказовість, використання коротких простих речень, експресивність Г. всі зазначені вище

		Д. не має правильної відповіді
38.	Бібліографічний опис – це:	А. стислий виклад змісту певного документа з основними фактичними даними та висновками Б. результат складання за встановленими правилами переліку відомостей про документ, що дає змогу повністю його визначити та знайти серед інших В. процес складання стислої характеристики змісту та призначення документа, основної його теми і мети виконаної роботи Г. всі зазначені вище Д. не має правильної відповіді
39.	Які букви алфавіту не можна використовувати для позначення додатків:	А. І, Ї, О, Ъ Б. Б, В, Г В. голосні Г. можна використовувати усі букви алфавіту Д. не має правильної відповіді
40.	Ключове слово – це:	А. слово чи словосполучення, найбільш повно і специфічно характеризує зміст наукового документу (тексту) чи його частини Б. термін, що узагальнює поняття «елемент», «підсистема», «підструктура» та їхнього зв'язку В. стисле письмове викладення змісту розмови, тексту Г. формалізований метод аналізу змісту документів за допомогою математичних засобів Д. не має правильної відповіді
41.	До якої групи інформації належать наукові документи, що містять безпосередні результати науково-дослідних чи експериментально-конструкторських робіт:	А. первинної Б. вторинної В. сигнальної Г. експрес-інформації Д. не має правильної відповіді
42.	Первинні документи і видання – це:	А. першоджерела, які містять переважно нові, оригінальні ідеї, наукові зведення, нове осмислення відомих фактів, вихідні данні, що підлягають обробці Б. явища, процеси, характеристики суб'єктів, що

		можуть бути представлені у виді величини, що змінюється, і описані математичними засобами В. наукові документи, які є результатом аналітично-синтетичної і логічної переробки первинної наукової інформації немає правильної відповіді Г. всі зазначені вище Д. не має правильної відповіді
43.	За способом відображення інформація буває:	А. розпорядча Б. текстова В. достатня Г. повна Д. письмова
44.	Метод вивчення об'єкта, який пов'язаний з активним і цілеспрямованим втручанням дослідника в природні умови існування предметів і явищ або створенням штучних умов, необхідних для виявлення його відповідної властивості має назву:	А. експеримент Б. абстракція В. синтез Г. конструювання Д. хеджування
45.	Джерелами первинної інформації є:	А. аналітичні огляди Б. монографії В. статистичні щорічники Г. довідкові видання. Д. всі зазначені вище
46.	Письмові документи поділяються на:	А. мовні матеріали, розмови, пісні, казки в їх озвученому вигляді Б. матеріали архівів, преси, довідники, художню літературу В. статичні та динамічні образотворчі документи; Г. документи, в яких цифрова форма подачі інформації Д. не має правильної відповіді
47.	Дайте визначення	А. детальне систематизоване подання певного

	поняття «наукова інформація»:	відібраного матеріалу без будь-якого аналізу Б. певні відомості, сукупність якихось даних, знань; В. логічна інформація, отримана в процесі пізнання, що адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці Г. всі зазначені вище Д. не має правильної відповіді
48.	Залежно від нагромадження, використання, призначення і сприйняття наукова інформація поділяється на:	А. економічну Б. довідкову В. соціальну Г. нормативну Д. періодичну
49.	Що не належить до бібліографічних видань:	А. дисертації Б. реферативні журнали В. огляди Г. друковані картки Д. всі зазначені вище
50.	Наукова публікація, у якій відображені результати всебічного вивчення однієї проблеми чи теми, які належать одному автору чи невеликій групі авторів – це:	А. монографія Б. брошура В. реферат Г. каталог Д. не має правильної відповіді

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
з дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика»

1. Зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення.
2. Об'єкт, предмет та завдання курсу «Академічна доброчесність та професійна етика».
3. Роль і місце академічної доброчесності в науково-дослідній діяльності й у системі вищої освіти.
4. Нормативно-правова база з дотримання академічної доброчесності в Україні.
5. Академічна культура як складова академічної доброчесності.
6. «Кодекс академічної доброчесності» як регламентаційний документ у закладах вищої освіти України.
7. Зміст та характеристика поняття «фабрикація даних». Шляхи виявлення фабрикації та фальсифікації даних.
8. Способи запобігання фабрикації й фальсифікації й покарання за них.
9. Хабарництво та інші корупційні діяння: форми вияву, способи боротьби та запобігання.
10. Антикорупційна діяльність в закладах вищої освіти.
11. Визначення та характеристика поняття «плагіату». Характеристика основних різновидів академічного плагіату
12. Ознаки академічного плагіату та самоплагіату. Способи виявлення плагіату.
13. Характеристика відмінності академічного плагіату й помилок цитування.
14. Система покарань і санкцій, що вживаються в Україні та за кордоном щодо випадків академічного плагіату.
15. Нормативно-правові засади попередження плагіату у викладацькій діяльності.
16. Механізми встановлення факту плагіату в роботах здобувачів вищої освіти (на прикладі Міжнародного гуманітарного університету).
17. Формування у здобувачів вищої освіти системи мотивації до навчання, яка виключає використання плагіату.
18. Характеристика основних положень Закону України «Про авторське право та суміжні права».
19. Характеристика основних положень Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (стосовно дотримання академічної доброчесності).
20. Характеристика основних положень Законів України «Про освіту» та

- «Про вищу освіту» (розділи стосовно дотримання академічної доброчесності).
21. Принципи академічної доброчесності в «Європейській хартії дослідників».
 22. Характеристика основних положень «Європейського кодексу академічної доброчесності».
 23. Обман у освітньому процесі. Різновиди обману в діяльності викладача вищої школи. Способи запобігання обману.
 24. Способи запобігання обману в освітньому процесі. Індивідуалізація завдань як шлях запобігання списуванню в процесі навчальної діяльності.
 25. Списування як різновид академічної недоброчесності. Причини списування. Способи запобігання списуванню.
 26. Хабарництво в освітньому процесі. Способи боротьби з ним.
 27. Необ'єктивне оцінювання в системі вищої освіти. Способи запобігання необ'єктивному оцінюванню.
 28. Відповідальність за порушення академічної доброчесності професорсько-викладацьким складом закладу вищої освіти й здобувачами вищої освіти. Заходи щодо попередження порушень академічної доброчесності.
 29. Просвітницька й виховна робота в системі запобігання порушень академічної доброчесності.
 30. Функціонування комісії з питань академічної доброчесності у закладах вищої освіти.
 31. Проведення опитувань учасників освітнього процесу як інструмент боротьби з академічною нечесністю.
 32. Університет як осередок підготовки і виховання ціннісні орієнтирів честі й толерантності.
 33. Шляхи формування нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності і дотримання академічної доброчесності.
 34. Поняття відповідальності в етиці. Види відповідальності.
 35. Проблема авторства та першості у науці.
 36. Авторство та співавторство.
 37. Нормативно-правові документи регуляції професійної діяльності психолога.
 38. Правові та етичні принципи діяльності фахівців допомагаючих професій (лікар, педагог, соціальний працівник, психолог): спільне і відмінне.
 39. Зміст «Етичного кодексу психолога», що діє в Україні. Основні

- змістовні ідеї відповідних професійних кодексів інших країн.
40. Основні поняття професійної етики психолога (відповідальність, компетентність, клієнтоцентрованість, конфіденційність, етичність (моральність), пропаганда психології, професійна кооперація).
 41. Професійні та етичні ризики психологічної професії психолога. Правова та моральна відповідальність психолога.
 42. Етичні та професійні проблеми обумовленні складностями професійної діяльності, професійного становлення і розвитку.
 43. Особистісна етична позиція психолога при проведенні різних напрямків психологічної діяльності.
 44. Вербальні та невербальні складники дотримання професійної етики психолога.
 45. Естетичні характеристики діяльності психолога та його мовна культура.
 46. Фахова компетентність та етичні принципи психолога-дослідника при проведенні діагностичних процедур.
 47. Етичні проблеми в процесі надання психологічної допомоги.
 48. Морально-етичні принципи психолога-дослідника при виконанні наукової діяльності.
 49. Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.
 50. Імідж та етикет психолога.

ФОРМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та вміння працювати з науковою літературою, знання матеріалу, продемонстрованого у виконаних (як правило) індивідуальних завданнях; обґрунтованість висновків, а також самостійність та повнота вирішення практичних завдань та аналізу матеріалів; активність та систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань, тестів, експрес-опитувань тощо.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування здобувачів, вирішення практичних завдань, тестові завдання (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей студента може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного студента завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоюваності студентами відповідного об'єму опрацьованого та вивченого матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення проміжного контролю: тренувальні вправи, експрес-контроль на лекціях, тестове опитування, усне опитування.

Підсумковий контроль у формі заліку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);
- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.
- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81 (6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с.
3. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / Упоряд. В.Г.Панок, І.І. Цушко, А.Г. Обухівська. К.: Шк. світ. 2008. 256 с.
4. Колтунович Т.А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2007. 232с.
5. Піркова О.Д. Професійна етика психолога-практика. Навч.-метод. посіб. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 150 с.
6. Плагіат у Здобувачських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.
7. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 276 с.
8. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.
9. Ястремська О.О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Допоміжна

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. 162 с. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету /Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
2. Городнова Н.М. Кабінет психолога в системі освіти. К.: Шк.. світ, 2009. 128 с. (Бібліотека "Шкільного світу").
3. Гриценко Л І. З досвіду роботи регіональних психологічних служб із формування здорового способу життя в учнівської молоді: Методичний посібник / О.М.Сироватко, Н.М.Городнова та ін.; За наук. ред. І.І.Цушка. К.: Ніка-Центр, 2008. 384 с.
4. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: Навчально-методичний посібник; В 2 т. / За ред.. В.Г.Панка, І.І.Цушка. К.:

Ніка-Центр, 2005. Т.1. 328 с.; Т.2. 284 с.

5. Основи практичної психології / В.Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. К.: Ли-бідь. Третє стереотипне видання. 2006. 536 с.

6. Панок В.Г., Рудь Г.В. Психологія життєвого шляху особистості: Монографія. К.: Ніка-Центр, 2006. 280 с.

7. Психологічна служба : Підруч. / [В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, П86 В.Д.Острова та ін.]. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.

8. Терлецька Л. Г. Основи психодіагностики: Навч. посіб. К. : Главник, 2006. 144 с.

9. Технологія консультування / Васьківська С.В. К. : Главник, 2005. 96 с.

10. Титаренко Т. М. Кризове психологічне консультування. К. : Главник, 2004. 196 с.

11. Тренінгові, соціально-реабілітаційні і навчальні програми із формування здорового способу життя в учнівської і студентської молоді: Метод. посіб. / Кудрявцева Ю.В., Осадько О.Ю., Гулько О.М та ін.; За наук. ред. Панка В.Г., Городнової Н.М., Лунченко Н.В. К.: Ніка-Центр, 2008. 180 с.

12. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навч. посіб. К. : ВД "Професіонал", 2005. 656 с.

13. Прокопенко А.В. Психогігієна. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 229 с.

14. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2012. 320 с.

15. Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». Черкаси, 2009. Вип. 150. С. 57–62.

16. Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17 року Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти.

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-медична бібліотека України – ukrlibworld.kiev.ua/med4_gntb.n-t.org

2. Електронні підручники он-лайн «Педагогіка і психологія» – <http://chitalka.info/psy.html>

3. Етичний кодекс психолога України <http://association.com.ua/association/association-normative-base/association-ethic-code-of-psychologist>

4. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://www.znu.edu.ua/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrainy.pdf>

5. Закон України від 01.07.2014 №1556-VII "Про вищу освіту" (із

змінами і доповненнями). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

6. Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII “Про освіту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

7. Закон України Про авторське право і суміжні права від 23.12.1993 № 3792-XII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

8. Кодекс академічної доброчесності у Міжнародному гуманітарному університеті https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/kodex_akad_dobr.pdf

9. Кодекс професійної етики Міжнародного гуманітарного університету https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/kodex_profes_etiki.pdf

10. Кодекс честі і гідності Здобувача Міжнародного гуманітарного університету https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/kodex_chesti_gidn_st.pdf

11. Колтунович. Т.А. Етичний кодекс психолога. 2007. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://medbib.in.ua/etichniy-kodeks-psihologa654.html>

12. Наукова періодика України – <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>

13. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – nbuv.gov.ua

14. Національна парламентська бібліотека України – nplu.kiev.ua

15. Положення про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному університеті https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/poloj_akad_dobroch.pdf

16. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). URL: <https://saiup.org.ua/>

17. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ) – lucl.lucl.kiev.ua.ukrbook.net

18. Редді Майк, Джоунз Вікторія. Соціальна модель плагіату. URL: https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/05/UKR_TOWARDS_A_SOCIAL_MODEL_OF_PLAGIARISM.pdf

19. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

20. Сміт Гелен, Ріджвей Джим. Чому Здобувачи списують (за їхніми словами та зі слів інших). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/UKR_Why_students_cheat.pdf

21. Українська електронна бібліотека – lib.com.ua Академічне письмо та бібліографія. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1

22. The European Code of Conduct for Research Integrity. URL:https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/hi/h2020-ethics_code-of-conduct_en.pdf